

УДК 595.373.4

**ФОНОВІ ВИДИ МОКРИЦЬ БЕРДИЧІВСЬКОГО РАЙОНУ (ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ)****Н. М. Хайнацька, О. В. Гарбар**

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Антропогенне навантаження докорінно змінює природні ландшафти і тваринне населення екосистем. Проблема збереження біорозмаїття як окремих регіонів, так і країн в цілому вимагає розробки ефективних заходів по раціональному природокористуванню. Еколого-фауністичні дослідження є основним завданням у вирішенні цієї проблеми. Вивчення фауни і екології наземних ракоподібних територій Європи - важливий елемент вказаного завдання.

Мокриці відіграють важливу роль в природних і антропогенних біоценозах. Вони беруть участь в біологічному колообігу наземних екосистем, виступають в ролі важливих елементів трофічних ланцюгів, беруть участь в ґрунтоутворюючих процесах. Висока чисельність мокриць, їх повсюдна поширеність, здатність акумулювати важкі метали і реагувати на високі їх концентрації в середовищі, зробила цих тварин однією з найбільш зручних груп для досліджень в наземній екотоксикології [1].

Метою роботи було встановити видову різноманітність представників наземних ракоподібних – мокриць на території Бердичівського району (Житомирська область).

Матеріалом даної роботи є зібрані протягом 2014 року (літо-осінь) збірки мокриць з території Бердичівського району. За період досліджень було зібрано і оброблено матеріал із 26 пунктів, що дало змогу охопити майже всю досліджувану територію. Використовували загальноприйняті методи збору, транспортування та утримання мокриць. Зібраний матеріал фіксували (розчин етанолу 70%). Для вивчення морфологічних особливостей кожного виду використовували мікроскоп та визначник [1].

За час досліджень на даній території було виявлено 12 видів мокриць, що відносились до 9 різних родів, зокрема: *Armadillidium*, *Trachelipus*, *Haplophthalmus*, *Porcellio*, *Protracheoniscus*, *Metoponorthus*, *Cylisticus*, *Oniscus*, *Eluma* (табл.). Найчастіше, майже на всій території зустрічалися види двох родів – *Armadillidium* та *Porcellio*, інші види зустрічалися рідше, а в деяких пунктах збору відмічено лише поодинокі екземпляри.

Таблиця

**Поширення виявлених видів мокриць на території Бердичівського району**

№	Вид	Пункт збору (відносна чисельність)
1	2	3
1	<i>Armadillidium pulchellum</i> Zenker, 1799	с. Скаківка (85%); с. Ст. Солотвин №1 (100%), №2 (100%), №3 (75%), №4 (55%); с. Рея (100%); с. Гардишівка (95%); с. Скragлівка (27%); с. Слободище (100%); с. Гвоздава (89%); с. Агатівка (67%); с. Іванківці (100%); с. Мартинівка (82%).
2	<i>Trachelipus arcuatus</i> Budde-Lund, 1885	с. Никонівка №1 (29%); с. Гвоздава (5,5%).
3	<i>Haplophthalmus danicus</i> , Budde-Lund, 1885	с. Терехове (7%); с. Маркуші (10%); с. Ст. Солотвин №4 (3%).
4	<i>Porcellio scaber</i> , Latreille, 1804	с. Великі Низгірці (100%); с. Красівка (44%); с. Никонівка №1 (42%), №2 (100%); с. Скаківка (7%); смт. Гришківці (100%); с. Райгородок (67%); с. Гардишівка (5%); с. Скragлівка (73%); с. Мирославка (32%); с. Гвоздава (5,5%); с. Агатівка (25%); м. Бердичів №1 (100%), №2 (12%); с. Маркуші (47%); с. Ст. Солотвин №3 (25%), №4 (36%); с. Половецьке №3 (100%); с. Мартинівка (6%).
5	<i>Protracheoniscus politus</i> , Koch, 1841	с. Райгородок (33%); с. Маркуші (37%); с. Мартинівка (6%)
6	<i>Porcellio dilatatus</i> , Brand, 1833	с. Маркуші (6%).
7	<i>Porcellio spinicortis</i> , Say, 1818	с. Терехове (53%); с. Мирославка (68%).
8	<i>Trachelipus rathkii</i> , Brand, 1833	с. Терехове (40%); м. Бердичів №2 (35%); с. Ст. Солотвин №4 (6%).
9	<i>Metoponorthus pruinosis</i> , Brand, 1833	с. Мартинівка (6%).

1	2	3
10	<i>Cylisticus cretaceus</i> , Borutzkii, 1957	с.Садки (100%); с.Никонівка №1 (29%).
11	<i>Oniscus asellus</i> , Linnaeus, 1758	с.Красівка (52%); с.Скаківка(4%); с.Агатівка (8%);м.Бердичів№3 (53%).
12	<i>Eluma purpurascens</i> , Budde-Lund, 1885	с.Красівка (4%);с.Скаківка(4%).

Найбільшу частоту трапляння мали два види мокриць - *Armadillidium pulchellum* та *Porcellio scaber*. Ці види зустрічалися майже в усіх місцях збору, тобто поширені майже по всій території Бердичівського району. Але спостерігається певна закономірність: *Armadillidium pulchellum* поширений переважно в західно-північній частині району, а *Porcellio scaber* поширений на решті території. Північні і південні частини району різняться і ландшафтом, і типом ґрунтів. Найрідше траплялися також два види - *Porcellio dilatatus* та *Metoponorthus pruinosus*. Ці представники були зібрані лише з однієї точки досліджуваної території. Всі інші види були наявні в 3-6 місцях збору.

Отже, видова різноманітність наземних ракоподібних ряду Isopoda на території Бердичівського району досить велика. Мокриці поширені практично на всій його території. Однак розподіл окремих видів дуже не рівномірний, що пов'язано із відмінностями ґрунтово-кліматичних умов.

#### Література

1. Хисаметдинова Д. Д. Эколого-фаунистическая характеристика мокриц (Isopoda, Crustacea) Нижнего Дона: дис. кандидата биол. наук: 2009/ Диляра Джафаровна Хисаметдинова. – Ростов-на-Дону, 2009. – 194 с.